

# Stöd till verksamhetsutövare: är min verksamhet samhällsviktig vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet?

Enheten för försörjningsberedskap

Publ.nr MSB1537 – april 2020

Det här stödet är framtaget för att hjälpa dig som verksamhetsutövare att bedöma om din verksamhet, eller delar av den, är samhällsviktig vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet. Det stödjer dig även i att identifiera och planera för vilken personal som behövs för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Det är av yttersta vikt att detta stöd och framtagna föreskrift med tillhörande allmänna råd tillämpas på ett ansvars- och tillitsfullt sätt. Tillämpningen måste också ställas i relation till syftet med en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet – att minska risken för smittspridning samtidigt som viss verksamhet i samhället måste kunna upprätthållas på en acceptabel nivå.

## Samhällsviktig verksamhet

Samhällsviktig verksamhet är ett samlingsbegrepp som omfattar verksamheter, anläggningar, noder, infrastrukturer och tjänster som är av avgörande betydelse för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner inom en samhällssektor.

Kortfattat handlar det om en verksamhet som kan orsaka samhällsstörningar som hotar samhället vid störningar i eller bortfall av verksamheten. Det kan även vara en verksamhet som behövs för att hantera en pågående samhällsstörning. Dessa verksamheter bedrivs av ett stort antal privata och offentliga aktörer.

## Vem identifierar vilken verksamhet som är samhällsviktig vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet och hur gör man?

I detta sammanhang är det du som verksamhetsutövare, till exempel arbetsgivare eller uppdragsgivare, som ska bedöma om ni bedriver samhällsviktig verksamhet utifrån föreskriften MSBFS 2020:3 och de allmänna råden MSBFS 2020:4. För att identifiera verksamheten som i detta sammanhang är samhällsviktig finns stöd nedan under avsnittet *att identifiera om verksamheten är samhällsviktig vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet*.

### Stöd

#### Allt om föreskriften

Föreskrift om omsorg för barn med vårdnadshavare i samhällsviktig verksamhet MSBFS 2020:3

Allmänna råd om omsorg för barn med vårdnadshavare i samhällsviktig verksamhet MSBFS 2020:4

[www.msb.se/foreskriftomsorg](http://www.msb.se/foreskriftomsorg)

#### Planeringsstöd och kontinuitetshantering

Planeringsstöd för bortfall av personal, varor och tjänster

[www.msb.se/kontinuitetshantering](http://www.msb.se/kontinuitetshantering)

#### Samhällsviktig verksamhet

[www.msb.se/samhallsviktigverksamhet](http://www.msb.se/samhallsviktigverksamhet)

#### Kontakt

[samhallsviktigverksamhet@msb.se](mailto:samhallsviktigverksamhet@msb.se)

## Vad ska jag göra om vi bedömer att vår verksamhet är samhällsviktig och berörs av föreskriften (MSBFS 2020:3) och de allmänna råden (MSBFS 2020:4)?

Du bör som ett första steg identifiera den personal som behövs för att kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet på en acceptabel nivå. Du bör undersöka vilka av dessa som idag är vårdnadshavare och som eventuellt skulle vara i behov av omsorg vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet. Därefter bör du meddela dem att de fortsatt kommer behövas i verksamheten även vid en stängning. Du som verksamhetsutövare bör vara medveten om att vårdnadshavare bara har ska erbjudas omsorg om de inte kan ordna omsorg om barn på annat sätt.



Du ska **inte** anmäla att din verksamhet är samhällsviktig till huvudmannen (kommunal eller enskild) för förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet. Du behöver bara vara beredd på att styrka detta om en huvudman önskar intyg för en enskild vårdnadshavare.

## Att identifiera om verksamheten är samhällsviktig vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet



### Ingångsvärden för identifieringen

Styrande för identifiering av den egna organisationens samhällsviktiga verksamheter **i detta sammanhang** är 17 § förordningen (2020:115) och 3 § föreskriften (MSBFS 2020:3). I 4 § föreskriften anges att samhällsviktig verksamhet i detta sammanhang även inkluderar stödfunktioner som samhällsviktig verksamhet (enligt de funktioner listade i 3 § i föreskriften) är särskilt beroende av för att kunna upprätthållas på en acceptabel nivå.

I bilagan till de allmänna råden (MSBFS 2020:4) anges exempel på vilken verksamhet det kan handla om för respektive samhällssektor och exempel på stödfunktioner.

Arbetet med att identifiera vilken verksamhet som är samhällsviktig vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet, bör därför ha dessa sektorer, funktioner och exempel på samhällsviktig verksamhet som utgångspunkt för identifieringen.

Grunden för att bedöma om en verksamhet är samhällsviktig är att ha en nära samverkan och dialog med de som har kunskap om verksamheten, såväl beslutsfattare som operativ personal. Detta för att kunna bedöma de faktiska konsekvenserna av att verksamheten inte upprätthålls.

Det är bra om ni, för egen skull, dokumenterar arbetet. Det är dock viktigt att tänka på att aggregerad information snabbt kan bli känslig och bör hanteras enligt de bestämmelser som finns för sekretess och säkerhetsskydd.

## 1

### Kartlägg

Lista all potentiell samhällsviktig verksamhet i organisationen genom att skapa en bruttolista som det fortsatta arbetet kan utgå ifrån. Erfarenheter visar att det är en fördel att inte värdera eller påbörja någon analys i det här skedet, eftersom det då finns en risk att identifieringsarbetet fastnar i definitionsfrågor.

Fundera på om det tillkommer några uppgifter med anledning av hanteringen av coronavirussjukdomen covid-19. Exempelvis informations- och kommunikationsfunktioner, kundtjänst och stödfunktioner gällande arbetsledning.

## 2

### Analysera de kartlagda verksamheterna

Gå igenom varje verksamhet som har identifierats i kartläggningen och analysera utifrån följande frågor:

- Vilken negativ påverkan får ett bortfall av verksamheten på de värden som ska skyddas i samhället, det vill säga människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, miljön och ekonomiska värden samt nationell suveränitet?
- Är det något speciellt som utmärker verksamheten och gör den extra viktig?
- Finns det andra samhällsviktiga verksamheter som är beroende av er verksamhet?
- Hur påverkas andra verksamheter av en störning i er verksamhet?
- Hur påverkas allmänheten av en störning i verksamheten?
- Finns det vissa tidpunkter eller tidsperioder då verksamheten är extra viktig?

## 3

### Bedöm om verksamheten är samhällsviktig utifrån listade samhällssektorer och funktioner i föreskrift (MSBFS 2020:3) och allmänna råd (MSBFS 2020:4)

Utifrån analysen i steg 2, bedöm om verksamheten anses samhällsviktig eller inte genom att svara på om verksamheten uppfyller ett eller båda av följande villkor:

- Ett bortfall av, eller en svår störning i verksamheten som ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid kan leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Kortfattat handlar det, i det här sammanhanget, om att ta ställning till om ni bedriver en verksamhet som kan orsaka samhällsstörningar om ni inte kan upprätthålla den. Det kan även handla om verksamheter ni bedriver som behövs för att hantera pågående samhällsstörning.

Bedöm sedan om verksamheten är samhällsviktig enligt:

- 3 § föreskriften där verksamheten bidrar till att upprätthålla listade samhällssektorer med funktioner, eller
- 4 § föreskriften där verksamheten utgör en stödjande funktion som en samhällsviktig verksamhet är särskilt beroende av.

## 4

### Avgränsa och prioritera

Efter identifieringen av vilken verksamhet som är samhällsviktig bör det, om möjligt, göras avgränsningar och prioriteringar inom verksamheten.

Frågor kan vara till stöd:

- Ska hela verksamheten ses som samhällsviktig eller delar av den?
- Går det att prioritera bland verksamheterna, eller delar av dessa?
- Kan verksamheten upprätthållas med en lägre ambitionsnivå? T.ex. behöver verksamheten fungera till 100%, 50%, 10% kapacitet osv?
- Vad är verksamhetens acceptabla nivå utifrån coronahandlingen? Att bestämma vad som är en acceptabel nivå är upp till er utifrån vad som behövs för att upprätthålla samhällets grundläggande funktionalitet.

Tänk på att avgränsningen och prioriteringen kan behöva omprövas beroende på hur långvarig störningen blir. Ytterligare avgränsningar och prioriteringar i verksamheten kan bli nödvändig.

## 5

### Identifiera stödfunktioner

Identifiera om det finns stödfunktioner (till exempel lokalvård, vakter, ekonomi, personalhantering) som er samhällsviktiga verksamhet är beroende av för att kunna upprätthållas på en acceptabel nivå.

Frågor som kan vara till stöd:

- I vilken omfattning är verksamheten beroende av stödfunktioner?
- Vilka är dessa?
- Är det stödfunktioner som verksamheten själv äger eller bedrivs dem av en extern aktör?

Om det är egen personal bör dessa också ses som samhällsviktiga vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet.

Om dessa stödfunktioner bedrivs av extern aktör bör du föra en dialog med denna verksamhetsutövare och meddela att dennes verksamhet är viktig för att kunna bedriva er samhällsviktiga verksamhet på en acceptabel nivå. Tänk på att informera verksamhetsutövare för stödfunktionerna om omfattningen av beroendet. Det kan underlätta deras planering av verksamheten och bemanningen.

### Identifiera och planera för vilken personal som behövs för att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten på en acceptabel nivå

När identifieringen, avgränsningen och prioriteringen av den samhällsviktiga verksamheten är gjord behöver du identifiera och planera för vilken personal som behövs för att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten på en acceptabel nivå. Du behöver också se över om den personal som behövs för att bedriva verksamheten på en acceptabel nivå är i behov av omsorg av barn vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet för att kunna delta i den samhällsviktiga verksamheten. Du som verksamhetsutövare bör vara medveten om att vårdnadshavare bara har rätt till omsorg om de inte kan ordna omsorg om barn på annat sätt.

## 1

### Identifiera behovet av personal

Identifiera behovet av personal, det vill säga vilken personal som behövs för att kunna upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten på en acceptabel nivå.

Följande ska övervägas:

- a) I vilken utsträckning är verksamheten beroende av personal?
  - Behövs mycket personal?
  - Behövs nyckelkompetens?
- b) Utifrån föregående fråga, vilken personal berörs för att kunna bedriva verksamheten på en acceptabel nivå?
- c) Vilka av denna personal utgörs av vårdnadshavare som är i behov av omsorg av barn vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet?
- d) Kan annan personal som inte är i behov av omsorg av barn användas för uppgiften?
- e) Är det möjligt att tillfälligt omplacera personal som inte är i behov av omsorg av barn?
- f) Om personal i behov av omsorg av barn besitter nyckelkompetens - kan andra medarbetare erhålla denna nyckelkompetens och ta över arbetsuppgifter tillfälligt och/eller över tid?

## 2

### För en dialog med personal som berörs och har behov av omsorg för barn

När du som verksamhetsutövare har identifierat behovet av personal ska du föra en dialog med den personal som behövs för att bedriva verksamheten och som är beroende av omsorg för barn för att kunna delta i den samhällsviktiga verksamheten.

Om den personal som berörs inte kan ordna omsorg för barn på annat sätt bör de uppmanas att ansöka om omsorg vid en stängning av förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet för att kunna delta i den samhällsviktiga verksamheten.

## 3

### Styrk eventuellt med intyg

Om det bedöms som nödvändigt kan du som verksamhetsutövare behöva styrka att den personal som du har och som är i behov av omsorg av barn deltar i samhällsviktig verksamhet.

Det är upp till huvudmannen att bestämma hur intygandet ska ske. Det kan till exempel göras muntligen, skriftligen eller genom att ett skriftligt intyg visas upp av vårdnadshavaren. Det finns inget krav på hur ett intyg ska vara utformat.

Det bör av intyget framgå att vårdnadshavares arbetsinsats är nödvändig för att upprätthålla den samhällsviktiga verksamhet som bedrivs i enlighet med föreskrift och allmänna råd om omsorg för barn med vårdnadshavare i samhällsviktig verksamhet (MSBFS 2020:3 och MSBFS 2020:4) och att frånvaron av vårdnadshavaren kan antas leda till att verksamheten inte kan upprätthållas på en acceptabel nivå.

**Det är mycket viktigt att ta i beaktande att ett intyg inte ska innehålla detaljerade beskrivningar av arbetsuppgifter eller kompetenser.**

Intyget ska lämnas till huvudmannen via vårdnadshavaren, du som arbetsgivare behöver inte kontakta huvudmannen.

Läs information om och exempel på vad som kan ingå i ett intyg på [www.msb.se/foreskriftomsorg](http://www.msb.se/foreskriftomsorg).